

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

12 päivänä kesäkuuta 2019*

[Teksti oikaistu 4.9.2019 annetulla määräyksellä]

Ennakkoratkaisupyyntö – Ympäristö – Direktiivi 2001/42/EY – Tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi – Päätös – Eriyisten suojelutoimien alueen osoittaminen direktiivin 92/43/ETY mukaisesti – Suojelutavoitteiden ja tiettyjen ehkäisevien toimenpiteiden vahvistaminen – Suunnitelmien ja ohjelmien käsite – Velvollisuus suorittaa ympäristöarviointi

Asiassa C-43/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Conseil d'État (ylin hallintotuomioistuin, Belgia) on esittänyt 12.1.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 24.1.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Compagnie d'entreprises CFE SA

vastaaan

Région de Bruxelles-Capitale,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit C. Toader (esittelevä tuomari), A. Rosas, L. Bay Larsen ja M. Safjan,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Giacobbo-Peyronnel,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.12.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Compagnie d'entreprises CFE SA, edustajanaan J. van Ypersele de Strihou, avocat,
- Région de Bruxelles-Capitale, edustajanaan J. Sambon, avocat,
- Tšekin hallitus, asiamiehinhään M. Smolek, J. Vlácil ja L. Dvořáková,
- [Oikaistu 4.9.2019 annetulla määräyksellä] Irlanti, edustajinaan M. Browne, G. Hodge, A. Joyce, avustajinaan C. Toland, G. Simons, SC, ja M. Gray, BL,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

– Euroopan komissio, asiamiehinään C. Hermes, F. Thiran ja M. Noll-Ehlers,
kuultuaan julkisasiamiehen 24.1.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/42/EY (EYVL 2001, L 197, s. 30; jäljempänä direktiivi 2001/42) 3 artiklan 2, 4 ja 5 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa osapuolina ovat Compagnie d'entreprises CFE SA (jäljempänä CFE) ja Région de Bruxelles-Capitale (Brysselin pääkaupunkialue, Belgia) ja joka koskee tämän alueen hallituksen Natura 2000 -alueen BE1000001 ”Soignesin metsä ja metsänreunat ja läheiset metsäalueet ja Woluven laakso – Soignesin metsän ja Woluven laakson kokonaisuus” osoittamisesta 14.4.2016 antaman päätöksen (Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale portant désignation du site Natura 2000 – BE1000001 ”La Forêt de Soignes avec lisières et domaines boisés avoisinants et la Vallée de la Woluwe – complexe Forêt de Soignes – Vallée de la Woluwe” du 14 avril 2016) (Moniteur belge 13.5.2016, s. 31558; jäljempänä 14.4.2016 annettu päätös) pätevyyttä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2001/42

- 3 Direktiivin 2001/42 neljännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Ympäristövaikutusten arviointi on tärkeä keino, jolla voidaan sisällyttää ympäristönäkökohtia tiettyjen sellaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun ja hyväksymiseen, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia jäsenvaltioissa, koska sillä varmistetaan, että tällaiset suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamisen aiheuttamat vaikutukset otetaan huomioon niiden valmistelun kuluessa ja ennen niiden hyväksymistä.”

- 4 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Tavoitteet”, säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on taata korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja edistää ympäristönäkökohtien huomioon ottamista suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä kestävä kehityksen edistämiseksi varmistamalla, että tietyistä suunnitelmista ja ohjelmista, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, tehdään ympäristöarviointi tämän direktiivin mukaisesti.”

- 5 Mainitun direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- a) ’suunnitelmilla ja ohjelmilla’ sellaisia suunnitelmia ja ohjelmia, mukaan lukien Euroopan [unionin] yhteisrahoittamat suunnitelmat ja ohjelmat, sekä niitä koskevia muutoksia

- jotka kansallinen, alueellinen tai paikallinen viranomainen valmistelee ja/tai hyväksyy tai jotka viranomainen valmistelee kansanedustuslaitoksen tai hallituksen hyväksyttäväksi lainsäädäntömenettelyllä ja
- joita lait, asetukset tai hallinnolliset määräykset edellyttävät;

b) 'ympäristöarvioinnilla' 4–9 artiklan mukaista ympäristöselostuksen laatimista, kuulemisten järjestämistä, ympäristöselostuksen ja kuulemisten tulosten huomioon ottamista päätöksenteossa sekä päätöksestä tiedottamista;

--”

6 Direktiivin 2001/42 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäljempänä 4–9 artiklan mukainen ympäristöarviointi on tehtävä 2–4 kohdassa tarkoitetuista suunnitelmista ja ohjelmista, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia.

2. Jollei 3 kohdasta muuta johdu, ympäristöarviointi on tehtävä kaikista suunnitelmista ja ohjelmista,

a) joita valmistellaan maa-, metsä- ja kalataloutta, energiaa, teollisuutta, liikennettä, jätehuoltoa, vesitaloutta, televiestintää, matkailua, kaavoitusta tai maankäyttöä varten ja joissa vahvistetaan puitteet [tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY (EYVL 1985, L 175, s. 40), sellaisena kuin se on muutettuna 13.12.2011 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2011/92/EU (EUVL 2012, L 26, s. 1)] liitteessä I ja II lueteltujen tulevien hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille, tai

b) joiden on katsottu edellyttävän [luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta 21.5.1992 annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY (EYVL 1992, L 206, s. 7)] 6 tai 7 artiklan mukaista arviointia sen todennäköisen vaikutuksen johdosta, joka niillä on mainituissa artikloissa tarkoitetuilla alueilla.

--

4. Jäsenvaltioiden on määriteltävä, onko sellaisilla muilla kuin 2 kohdassa tarkoitetuilla suunnitelmilla ja ohjelmilla, joilla vahvistetaan puitteet sellaisten tulevien hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätökselle, todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia.

5. Jäsenvaltioiden on määriteltävä, onko edellä 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuilla suunnitelmilla ja ohjelmilla todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, joko tapauskohtaisen tarkastelun perusteella tai määrittelemällä suunnitelma- ja ohjelmatyyppejä, taikka molempia keinoja yhdistelemällä. Jäsenvaltioiden on tätä varten otettava kaikissa tapauksissa huomioon liitteessä II vahvistetut asiaankuuluvat perusteet, jotta voidaan varmistaa, että suunnitelmat ja ohjelmat, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, kuuluvat tämän direktiivin soveltamisalaan.

--”

Luontodirektiivi

- 7 Direktiivin 92/43 (jäljempänä luontodirektiivi) 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jokaisen jäsenvaltion on laadittava liitteessä III (1 vaihe) vahvistettujen perusteiden ja asianmukaisen tieteellisen tietämyksen perusteella luettelo alueista, josta ilmenee, mitä liitteen I luontotyyppisiä ja liitteen II luontaisia lajeja sen kansallisella alueella olevilla alueilla on. Laajoilla alueilla elävien eläinlajien osalta nämä alueet vastaavat näiden lajien luontaisella levinneisyysalueella paikkoja, joissa on niiden elämälle ja lisääntymiselle välttämättömät fyysiset tai biologiset tekijät. Laajoilla alueilla elävien vesieläinlajien osalta näitä alueita koskeva luettelo laaditaan ainoastaan, jos voidaan selvästi määrittää alue, jossa on niiden elämälle ja lisääntymiselle välttämättömät fyysiset ja biologiset tekijät. Jäsenvaltioiden on tarvittaessa ehdotettava tämän luettelon mukauttamista 11 artiklassa tarkoitetun seurannan tuloksiin.

Luettelo on toimitettava komissiolle kolmen vuoden kuluessa tämän direktiivin tiedoksiantamisesta yhdessä kutakin aluetta koskevien tietojen kanssa. Näihin tietoihin kuuluu alueen kartta, nimi, sijainti ja laajuus sekä liitteessä III (1 vaihe) eriteltyjen perusteiden soveltamisesta saadut tiedot, ja ne on toimitettava lomakkeella, jonka komissio on valmistellut 21 artiklassa tarkoitetun menettelyn mukaisesti.

2. Komissio laatii yhteisymmärryksessä kunkin jäsenvaltion kanssa ja niiden esittämien luetteloiden pohjalta liitteessä III (2 vaihe) vahvistettujen perusteiden mukaan kaikkien 1 artiklan c alakohdan iii alakohdassa mainittujen niiden luonnonmaantieteellisen alueen osalta ja 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun aluekokonaisuuden osalta luonnoksen yhteisön tärkeinä pitämien alueiden luetteloksi, josta ilmenevät alueet, joilla on yksi tai useampia ensisijaisesti suojeltavia luontotyyppisiä tai yksi tai useampia ensisijaisesti suojeltavia lajeja.

Jäsenvaltiot, joiden ilmoittamat yhden tai useampia ensisijaisesti suojeltavia luontotyyppisiä tai lajeja sisältävät alueet käsittävät yli 5 prosenttia sen alueesta, voivat yhteisymmärryksessä komission kanssa pyytää, että liitteessä III (2 vaihe) lueteltuja perusteita sovelletaan joustavammin niiden alueella olevien, yhteisön tärkeinä pitämien alueiden verkostoa valittaessa.

Komissio hyväksyy 21 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen luettelon valituista yhteisön tärkeinä pitämistä alueista ja osoittaa alueista ne, joilla on yksi tai useampia ensisijaisesti suojeltavia luontotyyppisiä taikka yksi tai useampia ensisijaisesti suojeltavia [lajeja].

3. Edellä 2 kohdassa mainittu luettelo laaditaan kuuden vuoden kuluessa tämän direktiivin tiedoksiantamisesta.

4. Kun yhteisön tärkeänä pitämä alue on hyväksytty 2 kohdassa säädettyä menettelyä noudattaen, kyseisen jäsenvaltion on muodostettava tämä alue erityisten suojelutoimien alueeksi mahdollisimman nopeasti ja viimeistään kuuden vuoden kuluessa määrittäen toteamisjärjestyksen sen perusteella, miten merkittäviä alueet ovat liitteessä I olevan luontotyypin tai liitteessä II olevan lajin suotuisan suojelun tason säilyttämisen tai ennalleen saattamisen ja Natura 2000:n yhtenäisyyden kannalta sekä alueita uhkaavan huononemisen tai häviämisen perusteella.

5. Kun alue on merkitty 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettuun luetteloon, sitä koskevat 6 artiklan 2, 3 ja 4 kohdan säännökset.”

- 8 Kyseisen direktiivin 6 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kaikki suunnitelmat tai hankkeet, jotka eivät liity suoranaisesti alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellisia, mutta ovat omiaan vaikuttamaan tähän alueeseen merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa, on arvioitava asianmukaisesti sen kannalta, miten ne

vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin. Alueelle aiheutuvien vaikutusten arvioinnista tehtyjen johtopäätösten perusteella ja jollei 4 kohdan säännöksistä muuta johdu, toimivaltaiset kansalliset viranomaiset antavat hyväksyntänsä tälle suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, että suunnitelma tai hanke ei vaikuta kyseisen alueen koskemattomuuteen, ja kuultuaan tarvittaessa kansalaisia.”

Nitraattidirektiivi

- 9 Vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta 12.12.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/676/ETY (EYVL 1991, L 375, s. 1; jäljempänä nitraattidirektiivi) 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tavoitteena on:

- maatalouslähteistä peräisin olevien nitraattien suoraan tai välillisesti aiheuttaman vesien pilaantumisen vähentäminen ja
- estää vastaisuudessa tällainen pilaantuminen.”

- 10 Kyseisen direktiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on 1 artiklassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi laadittava toimintaohjelmia määriteltyjä pilaantumisalttiita vyöhykkeitä varten kahden vuoden kuluessa 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta ensimmäisestä määrittelystä tai yhden vuoden kuluessa kustakin 3 artiklan 4 kohdassa tarkoitetusta myöhemmästä määrittelystä.

2. Toimintaohjelma voi koskea kaikkia jäsenvaltion alueella olevia pilaantumisalttiita vyöhykkeitä, tai jos jäsenvaltio pitää sitä aiheellisenä, eri pilaantumisalttiita vyöhykkeitä tai vyöhykkeiden osia varten voidaan laatia eri ohjelmia.

3. Toimintaohjelmassa on otettava huomioon:

- a) saatavilla olevat tieteelliset ja tekniset tiedot pääasiallisesti siitä, mitkä ovat maataloudesta ja muista lähteistä peräisin olevien typpimäärien osuudet,
- b) ympäristöolosuhteet kyseisen jäsenvaltion asianomaisilla alueilla.

4. Toimintaohjelmat toteutetaan neljän vuoden kuluessa niiden laatimisesta, ja niissä on oltava seuraavat pakolliset toimenpiteet:

- a) liitteessä III tarkoitetut toimenpiteet,
- b) ne toimenpiteet, joista jäsenvaltiot ovat määränneet 4 artiklan mukaisesti laadituissa hyvän maatalouskäytännön ohjeissa, lukuun ottamatta niitä, jotka on korvattu liitteessä III tarkoitetuilla toimenpiteillä.

5. Jäsenvaltioiden on lisäksi toteutettava osana toimintaohjelmia, tarpeellisina pitämiään lisätoimenpiteitä tai vahvistettuja toimia, jos toimintaohjelmien toteuttamisen pohjalta käy ilmeiseksi, että 4 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet eivät ole riittäviä 1 artiklassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Jäsenvaltioiden on otettava näiden toimenpiteiden tai toimien valinnassa huomioon niiden tehokkuus sekä niiden kustannukset verrattuna muihin mahdollisiin ehkäiseviin toimenpiteisiin.”

Belgian oikeus

- 11 Luonnonsuojelusta 1.3.2012 annettu asetus (l'ordonnance du 1er mars 2012, relative à la conservation de la nature) (Moniteur belge, 16.3.2012, s. 16017) on 14.4.2016 annetun päätöksen oikeudellinen perusta.
- 12 Kyseisen asetuksen 40–56 § sisältyvät sen 4 lukuun, jonka otsikko on ”Natura 2000 -alueet”. Mainitun asetuksen 44 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Hallituksen päätöksellä kukin yhteisön tärkeänä pitämä alue nimetään Natura 2000 -alueeksi kuuden vuoden kuluessa siitä, kun komissio on laatinut aluetta koskevan luettelon yhteisön tärkeänä pitämistä alueista taikka muuttanut sitä, sen perusteella, miten merkittäviä alueet ovat yhteisön tärkeänä pitämien luontotyyppien tai yhteisön tärkeänä pitämien lajin suotuisan suojelun tason säilyttämisen tai ennalleen saattamisen ja Natura 2000:n yhtenäisyyden kannalta sekä niitä uhkaavan huononemisen tai häviämisen perusteella.”

- 13 1.3.2012 annetun asetuksen 47 §:ssä, jonka otsikko on ”Ehkäisevät toimenpiteet”, säädetään seuraavaa:

”47 § 1 momentti – Natura 2000 -alueella on kiellettyä heikentää luontotyyppisiä ja lajien elinympäristöjä sekä häiritä Natura 2000 -alueen suojelutavoitteiden kattamia lajien kantoja, jollei 64 §:n soveltamisesta muuta seuraa.

2 momentti – Hallitus määrää Natura 2000 -alueita taikka joitakin niistä koskevista yleisistä kielloista sekä kaikista muista ehkäisevistä toimenpiteistä, joita sovelletaan – ellei vapautuksesta ole määrätty 50 §:n mukaisessa käyttösuunnitelmassa taikka 64 tai 85 §:n mukaista poikkeusta ole myönnetty – hankkeisiin, jotka eivät edellytä tonttijakolupaa, yhdyskuntasuunnittelulupaa, ympäristölupaa taikka jotakin 62 §:n 1 momentissa tarkoitetuista toimista, kyseessä olevilla Natura 2000 -alueilla tai niiden ulkopuolella, ekologiset laatumormit mukaan lukien, luontotyyppien ja niiden lajien, joita varten Natura 2000 -alueet on osoitettu, heikentymisen ja merkittävien häiriöiden estämiseksi.”

- 14 14.4.2016 annetun päätöksen 2 §:ssä todetaan, että ”asetuksella” tarkoitetaan 1.3.2012 annettua luonnonsuojeluasetusta.

- 15 Kyseisen asetuksen 3 ja 4 §:ssä osoitetaan osa Brysselin pääkaupunkialueesta Natura 2000 -alueeksi:

”3 § Osoitetaan Natura 2000 -alueeksi BE1000001 seuraava erityisten suojelutoimien alue I: Soignesin metsä ja metsänreunat ja läheiset metsäalueet ja Woluwen laakso – Soignesin metsän ja Woluwen laakson kokonaisuus.

Tämä alue jaetaan 28:ksi Natura 2000 -osa-alueeksi seuraavasti:

--

5° IA.5 Plateau de la Foresterie;

--

4 § Näin osoitetun alueen kokonaispinta-ala on 2 066 hehtaaria. Sen alue on maantieteellisesti rajattu liitteessä 1.1 oleville kartoille.

Se sisältää kaikki maarekisterissä olevat palstat ja tämän päätöksen liitteessä 2 mainitut palstojen osat, jotka sijaitsevat Ucclen, Watermael-Boitsfortin, Brysselin kaupungin, Auderghemin, Woluwe-Saint-Pierren ja Woluwe-Saint-Lambertin kuntien alueella.

3 §:ssä mainitut eri osa-alueet muodostavat alueen käyttöyksiköt ja ne on maantieteellisesti rajattu liitteessä 1.1 oleville kartoille.”

16 14.4.2016 annetun päätöksen 15 §:ssä määrätään seuraavaa:

”15 § 1 momentti. Tässä pykälässä vahvistetaan asetuksen 47 §:n 2 momenttia soveltaen tässä päätöksessä osoitettua Natura 2000 -aluetta koskevat yleiset kiellot.

2 § Jollei erityisiin säännöksiin sisältyvistä vapautuksista tai poikkeuksista muuta johdu, on sellaisten hankkeiden yhteydessä, joilta ei edellytetä asetuksen 47 §:n 2 momentissa tarkoitettua lupaa tai hyväksyntää, kiellettyä

- 1° poimia, poistaa juurineen, vahingoittaa tai tuhota luontaisia kasvilajeja, mukaan lukien sammalet, sienet ja jäkälät, tai tuhota, heikentää tai muuttaa kasvipeitettä;
- 2° metsissä ja metsänhoitojärjestelmään kuuluvissa metsissä hakata, poistaa tai siirtää pois kuolleita, onttoja tai kaatuneita puita, elleivät ne aiheuta todellista ja kiireellistä vaaraa turvallisuudelle;
- 3° poistaa luontaisten puulajien, jotka eivät ole invasiivisia, kantoja suojelutavoitteiden kattamilla yhteisön tärkeinä pitämällä metsätyypeillä;
- 4° yhteisön tärkeinä pitämällä luontotyypeillä istuttaa muita kuin luontaisia puulajeja tai pensaita muutoin kuin suojeluluetteloön merkittyjen tai vastaavasti lueteltujen alueiden entistämistoimenpiteiden yhteydessä. Tätä kielloa ei sovelleta hedelmäpuiden vanhoihin lajikkeisiin, jotka voivat olla eksoottisia;
- 5° tuhota tai karsia luonnollisia metsänreunoja, puulinjoja ja pensasaitoja;
- 6° muuntaa pysyväällä tavalla niittyjä, joilla on hyvin lisääntyviä lajeja, lukuun ottamatta yksittäisiä toimenpiteitä heinikkokerrostuman entistämiseksi;
- 7° heittää maastoon siemeniä tai elintarvikkeita, jotka houkuttelevat vaeltavia tai invasiivisia eläimiä;
- 8° istuttaa lampiin invasiivisia eksoottisia lajeja taikka pohjaa tonkivia kalalajeja karppi (*Cyprinus carpio*), lahna (*Abramis brama*), särki (*Rutilus rutilus*) ja ruutana (*Carassius carassius*) ja yli 50 kiloa hehtaaria kohden muita kuin pohjaa tonkivia kalalajeja, lukuun ottamatta yksinomaan kalastukseen tarkoitettuja lampia;
- 9° muuttaa maan pinnanmuodostusta yhteisön tärkeinä pitämällä ja alueellisesti tärkeillä luontotyypeillä;
- 10° lukuun ottamatta huoltoajoon käytettäviä ajoneuvoja ajaa tai pysäköidä moottoriajoneuvoja yhteisön tärkeinä pitämällä ja alueellisesti tärkeillä luontotyypeillä, tämän kuitenkin rajoittamatta yleisölle tarkoitettujen pysäköintialueiden käyttämistä;
- 11° kyntää maata ja levittää kemiallisia lannoitteita tai torjunta-aineita yhteisön tärkeinä pitämällä ja alueellisesti tärkeillä luontotyypeillä;
- 12° muuttaa tarkoituksellisesti pinta- tai pohjavesien vesijärjestelmää tai muuttaa pysyvästi ojien ja vesivirtausten rakennetta;
- 13° päästää ympäristöön kemiallisia tuotteita ja levittää likakaivojen sisältöä;
- 14° jättää tai purkaa jätteitä muihin kuin tätä varten tarkoitettuihin paikkoihin;

15° soittaa vahvistettua musiikkia, joka ylittää 65 desibelin melukynnyksen;

16° kiipeillä puihin metsissä ja metsänhoitojärjestelmään kuuluvissa metsissä sekä julkisilla viheralueilla.

3 § Tätä pykälää ei sovelleta alueen käyttöön ja omaisuuden kunnossapitoon välittömästi liittyviin ja niitä varten tarpeellisiin töihin.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 17 Belgianlainen teollisuuskonserni CFE on omistanut vuodesta 1983 lähtien maa-alueen (palsta F64 L4), joka kattaa suurimman osan Watermael-Boitsfortin (Belgia) Plateau de la Foresteriestä.
- 18 Natura 2000 -verkoston perustamisen yhteydessä Brysselin pääkaupunkialueen (Belgia) hallitus laati vuonna 2003 luettelon alueista, joita ehdotetaan erityisten suojelutoimien alueeksi (Moniteur belge, 27.3.2003, s. 14886).
- 19 CFE nosti 29.8.2003 tästä päätöksestä kumoamiskanteen Conseil d'État'ssa (ylin hallintotuomioistuin, Belgia). Kanne hylättiin 14.3.2011 annetulla tuomiolla, jossa todettiin CFE:ltä puuttuvan intressi päätöksen kumoamiseen, koska tällä välin Euroopan komissio oli lausunut samasta kohteesta.
- 20 Komissio antoi 7.12.2004 neuvoston direktiivin 92/43/ETY mukaisesta luettelosta Atlantin luonnonmaantieteellisellä vyöhykkeellä olevista yhteisön tärkeinä pitämistä alueista päätöksen 2004/813/EY (EUVL 2004, L 387, s. 1), joka sittemmin on kumottu. Tällä hetkellä kyseessä olevaa aluetta eli Soignesin metsää koskeva voimassa oleva päätös on Atlantin vyöhykkeen luonnonmaantieteellisellä alueella olevista yhteisön tärkeinä pitämistä alueista tehdyn luettelon kymmenennestä päivityksestä 9.12.2016 annettu komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2016/2335 (EUVL 2016, L 353, s. 533).
- 21 CFE nosti 21.2.2005 päivätyllä kannekirjelmällään tästä päätöksestä kumoamiskanteen Euroopan unionin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti 19.9.2006 antamallaan määräyksellä CFE v. komissio (T-100/05, ei julkaistu, EU:T:2006:260) kanteen tutkimatta sillä perusteella, että kyseinen päätös ei koskenut CFE:tä suoraan, kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden harkintamarginaali yhteisön tärkeinä pitämillä alueilla aiottujen toimenpiteiden osalta. Tämä määräys sai lainvoiman.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Belgian kuningaskunnalle osoitettiin 27.3.2015 virallinen huomautus, koska se ei ole noudattanut velvoitettaan osoittaa yhteisön tärkeinä pitämät alueet erityisten suojelutoimien alueeksi ja todeta niiden suojelua koskevat prioriteetit eikä velvoitettaan toteuttaa tarvittavat suojelutoimenpiteet.
- 23 Brysselin pääkaupunkialueen hallitus hyväksyi 9.7.2015 ensimmäisessä käsittelyssä luonnoksen päätökseksi osoittaa Natura 2000 -alue BE1000001 ”Soignesin metsä ja metsänreunat ja läheiset metsäalueet ja Woluwen laakso – Soignesin metsän ja Woluwen laakson kokonaisuus”. Tätä luonnosta koskeva julkinen kuuleminen pidettiin 24.9.–7.11.2015. Siitä tehtiin 202 valitusta, joista yksi oli CFE:ltä.
- 24 Brysselin pääkaupunkiseudun hallituntoalueen hallitus antoi riidanalaisella toimella 14.4.2016 päätöksen osoittaa Natura 2000 -alue BE1000001 ”Soignesin metsä ja metsänreunat ja läheiset metsäalueet ja Woluwen laakso – Soignesin metsän ja Woluwen laakson kokonaisuus”, johon sisältyy kyseessä oleva palsta F64 L4.
- 25 CFE toimitti 12.7.2016 Conseil d'État'ille 14.4.2016 annettua päätöstä koskevan kumoamiskanteen.

- 26 CFE toteaa, että Watermael-Boitsfortin kunta (Belgia) on käyttänyt merkittävää osuutta tästä palstasta vuodesta 1937 vuoteen 1987 laittomana kaatopaikkana ja että se sai tiedon tästä vasta 9.10.2007. Kyseisenä päivänä Institut bruxellois pour la gestion de l'environnement (IBGE) (Brysselin ympäristöhallinnon virasto) antoi sille varoituksen, jonka mukaan valtuutetun toimiston vuonna 2006 toteuttaman tutkimuksen mukaan kyseisen maa-alueen pilaantuminen on riski ihmisten terveydelle, ympäristölle sekä ekosysteemeille, ja siellä olevilla jätteillä on vaikutusta maaperään, pintavesiin, pohjavesiin ja ilmaan. Tässä varoituksessa kehoitettiin kantajaa esittämään alueen tervehdyttämishanke.
- 27 Kantaja vetoaa kanteensa tueksi erityisesti direktiivin 2001/42 3 artiklan rikkomiseen siltä osin kuin Brysselin pääkaupunkialueen hallituksen olisi pitänyt suorittaa ympäristöarviointi, koska 14.4.2016 annetulla päätöksellä on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, ja hallituksen olisi pitänyt ainakin määrittää, saattoiko kyseisellä toimella olla tällaisia vaikutuksia, eikä tätä ole tehty.
- 28 Vastauksessaan Brysselin pääkaupunkialueen hallitus katsoo lähinnä, että mainittu toimi liittyy suoranaisesti alueen käyttöön tai on sen kannalta tarpeellinen luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla, ja se on direktiivin 2001/42 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla vapautettu ympäristöarvioinnista.
- 29 Mainittu hallitus täsmentää vielä yhtäältä, että 14.4.2016 annetun päätöksen 15 §:ssä säädetyt kiellot eivät ole yhteensopimattomia kyseessä olevan palstan pilaantumisen mahdollisen käsittelyn kanssa. Pilaantuneiden maiden puhdistusoperaatiot ovat ympäristöluvan alaisia, eivätkä riidanalaisella toimella vahvistetut erityiset kiellot siten koske niitä, kuten mainitussa 15 §:ssä vahvistetaan. Toisaalta mainituista kielloista on myös mahdollista poiketa. Siten kyseisellä toimella ei todennäköisesti ole merkittäviä ympäristövaikutuksia.
- 30 Näissä olosuhteissa Conseil d'État on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko päätös, jolla jäsenvaltion elin osoittaa erityisten suojelutoimien alueen luontodirektiivin nojalla ja johon sisältyy suojelutavoitteita ja säädösluonteisia yleisiä ehkäiseviä toimenpiteitä, direktiivissä 2001/42 tarkoitettu suunnitelma tai ohjelma?
- 2) Onko tällainen päätös tarkemmin sanottuna direktiivin 2001/42 3 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu suunnitelma tai ohjelma, jolla vahvistetaan puitteet tulevien hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätökselle, jolloin jäsenvaltioiden on määriteltävä kyseisen artiklan 5 kohdan mukaisesti, onko sillä todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia?
- 3) Onko direktiivin 2001/42 3 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, ettei kyseiseen suojelualueen osoittamispäätökseen sovelleta tämän direktiivin 3 artiklan 4 kohtaa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 31 Aluksi on korostettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät kysymykset koskevat yhtä aikaa direktiivin 2001/42 3 artiklan 2, 4 ja 5 kohtaa.
- 32 Direktiivin 2001/42 3 artiklan 5 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan jäsenvaltioiden on määriteltävä, onko 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuilla suunnitelmissa ja ohjelmilla todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, joko tapauskohtaisen tarkastelun perusteella tai määrittelemällä suunnitelma- ja ohjelmatyyppejä taikka molempia keinoja yhdistelemällä.
- 33 Koska kyseisen direktiivin 3 artiklan 5 kohdassa viitataan kyseisen artiklan 4 kohtaan, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on vastattava kyseisen direktiivin 3 artiklan 2 ja 4 kohta huomioon ottaen.

- 34 Kysymyksillään, joita on tutkittava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 2001/42 3 artiklan 2 ja 4 kohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen päätös, jolla jäsenvaltio osoittaa erityisten suojelutoimien alueen ja vahvistaa suojelutavoitteet sekä tietyt ehkäisevät toimenpiteet, kuuluu ”suunnitelmiin ja ohjelmiin”, joiden osalta ympäristövaikutusten arviointi on pakollinen.
- 35 Aluksi on muistutettava yhtäältä, että kuten direktiivin 2001/42 neljännessä perustelukappaleesta ilmenee, ympäristöarviointi on tärkeä keino, jolla voidaan sisällyttää ympäristönäkökohtia tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun ja hyväksymiseen. Tätä varten kyseisen direktiivin 1 artiklan mukaan kyseisen direktiivin tarkoituksena on taata korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja edistää ympäristönäkökohtien huomioon ottamista suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä kestäväen kehityksen edistämiseksi varmistamalla, että tietyistä suunnitelmista ja ohjelmista, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, tehdään ympäristöarviointi mainitun direktiivin mukaisesti.
- 36 Toisaalta kun otetaan huomioon direktiivin 2001/42 tavoitteena oleva korkeatasoisen ympäristönsuojelun takaaminen, säännöksiä, joilla rajataan kyseisen direktiivin soveltamisala, ja erityisesti säännöksiä, joissa määritellään, mitä toimia direktiivi koskee, on tulkittava laajasti (tuomio 7.6.2018, *Inter-Environnement Bruxelles ym.*, C-671/16, EU:C:2018:403, 32–34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 7.6.2018, *Thybaut ym.*, C-160/17, EU:C:2018:401, 38–40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 37 On todettava myös, että erityisten suojelutoimien alueiden osoittamismenettely jakautuu kolmeen vaiheeseen, jotka luetellaan luontodirektiivin 4 artiklassa. Kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisen jäsenvaltion on laadittava ensinnäkin luettelo alueista, josta ilmenee, mitä liitteen luontotyyppisiä ja luontaisia lajeja sen kansallisella alueella olevilla alueilla on, ja tämä luettelo on toimitettava komissiolle. Toiseksi mainitun 4 artiklan 2 kohdan mukaan komissio laatii yhteisymmärryksessä kunkin jäsenvaltion kanssa ja niiden esittämien luetteloiden pohjalta luonnoksen yhteisön tärkeinä pitämien alueiden luetteloksi. Tämän luetteloluonnoksen pohjalta komissio laatii luettelon valituista aluista. Kolmanneksi saman 4 artiklan 4 kohdassa säädetään, että kun yhteisön tärkeänä pitämä alue on hyväksytty, kyseisen jäsenvaltion on muodostettava tämä alue erityisten suojelutoimien alueeksi mahdollisimman nopeasti ja viimeistään kuuden vuoden kuluessa määrittäen toteamisjärjestyksen sen perusteella, miten merkittäviä alueet ovat luontotyyppin tai lajin suotuisan suojelun tason säilyttämisen tai ennalleen saattamisen ja Natura 2000:n yhtenäisyyden kannalta.
- 38 Esitettyihin kysymyksiin on vastattava näiden toteamusten valossa.
- 39 Aluksi on hylättävä väitteet siitä, että direktiivin 2001/42 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan säännöksissä ja luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen säännöksissä suljettaisiin kaikissa tapauksissa pois velvollisuus ympäristöarvioinnin suorittamiseen pääasian kaltaisessa tapauksessa.
- 40 Tältä osin yhtäältä Brysselin pääkaupunkialueen hallitus ja Irlanti katsovat kirjallisissa huomautuksissaan, että siltä osin kuin 14.4.2016 annetussa päätöksessä määritellään suojelutavoitteet, sillä on vain suotuisia vaikutuksia eikä siten sen vaikutusten ympäristöarviointia edellytetä.
- 41 On kuitenkin muistutettava, että direktiivin 85/337 osalta oikeuskäytännössä on jo todettu, että sillä, että hankkeilla pitäisi olla suotuisia vaikutuksia ympäristölle, ei ole merkitystä arvioitaessa sitä, onko näiden hankkeiden ympäristövaikutukset arvioitava (tuomio 25.7.2008, *Ecologistas en Acción-CODA*, C-142/07, EU:C:2008:445, 41 kohta).
- 42 Toisaalta Brysselin pääkaupunkialueen hallituksen, Tšekin hallituksen ja komission mukaan direktiivin 2001/42 mukaisesti toteutettu strateginen ympäristövaikutusten arviointi on rajoitettu Natura 2000 -alueiden osalta sellaisten suunnitelmien ja hankkeiden arviointiin, joista on myös tehtävä luontodirektiivin mukainen alueelle aiheutuvien vaikutusten arviointi, kuten direktiivin

2001/42 3 artiklan 2 kohdan b alakohdasta ja luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa säädetystä alueen käyttötöimenpiteisiin sovellettavasta poikkeuksesta ilmenee. Tämän analyysin mukaan ympäristöarviointia ei koskaan vaadittaisi näiden alueiden käyttötöimenpiteistä.

- 43 Nyt käsiteltävässä asiassa Brysselin pääkaupunkialueen hallitus on päättänyt, että 14.4.2016 annetun päätöksen osalta ei tehdä luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa säädettyä arviointia siitä alueelle aiheutuvista vaikutuksista eikä direktiivin 2001/42 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaista ympäristöarviointia.
- 44 Viittauksesta, joka direktiivin 2001/42 3 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tehdään luontodirektiivin 6 ja 7 artiklaan, on muistutettava, että luontodirektiivin 4 artiklan 5 kohdan mukaan direktiivin 6 artiklan 2–4 kohdassa säädettyjä suojelutoimenpiteitä on sovellettava yksinomaan alueisiin, jotka on mainitun direktiivin 4 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaisesti merkitty komission vahvistamaan yhteisön tärkeinä pitämiksi valittujen alueiden luetteloon (tuomio 14.1.2016, Grüne Liga Sachsen ym., C-399/14, EU:C:2016:10, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että näin oli pääasian kantajalle kuuluvan palstan osalta.
- 46 Tästä seuraa, että luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohtaa on sovellettava pääasian kaltaisessa asiassa.
- 47 Tämän säännöksen mukaan kaikki suunnitelmat tai hankkeet, jotka eivät liity suoranaisesti alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellisia mutta ovat omiaan vaikuttamaan tähän alueeseen merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa, on arvioitava asianmukaisesti sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin.
- 48 Tästä unionin tuomioistuin on jo todennut, että se, onko kyseessä suunnitelma tai hanke, joka ei liity suoranaisesti alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellinen, riippuu olennaisin osin kyseessä olevan intervention luonteesta (ks. vastaavasti tuomio 17.4.2018, komissio v. Puola (Białowieżan metsä) (C-441/17, EU:C:2018:255, 125 kohta)).
- 49 Toimi, jolla jäsenvaltio osoittaa alueen luontodirektiivin mukaisesti erityisten suojelutoimien alueeksi, liittyy kuitenkin suoranaisesti alueen käyttöön tai on sen kannalta tarpeellinen. Luontodirektiivin 4 artiklan 4 kohdassa edellytetään tällaista osoittamista sen täytäntöön panemiseksi.
- 50 Näin ollen 14.4.2016 annetun päätöksen kaltainen toimi voidaan vapauttaa luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetusta asianmukaisesta arvioinnista ja siten direktiivin 2001/42 3 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetusta ympäristöarvioinnista. Lisäksi luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa säädetään, että tässä säännöksessä tarkoitettu asianmukainen arviointi tehdään ”sen kannalta, miten [vaikutetaan] alueen suojelutavoitteisiin”. Toimia, joilla määritellään nämä tavoitteet, ei kaiken järjen mukaisesti voida arvioida näiden samojen tavoitteiden valossa.
- 51 Kuitenkaan se, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen toimi ei välttämättä edellytä luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja direktiivin 2001/42 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan säännösten perusteella edeltävää ympäristöarviointia, ei merkitse sitä, että kaikki alaa koskevat velvoitteet on poistettu, koska ei ole suljettu pois, että siinä voidaan vahvistaa säännöt, jotka johtavat siihen, että se rinnastetaan viimeksi mainitussa direktiivissä tarkoitettuun suunnitelmaan tai ohjelmaan, jonka osalta ympäristövaikutusten arviointi voi olla pakollinen.
- 52 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 64 ja 65 kohdassa, vaikka unionin lainsäätäjä ei luontodirektiivin yhteydessä ole pitänyt Natura 2000 -alueiden käyttöön liittyvää ympäristöarviointia ja julkista kuulemistä koskevaa säännöstöä tarpeellisena, se ei kuitenkaan merkitse sitä, että se on ympäristöarviointia koskevia yleisiä sääntöjä myöhemmin hyväksyessään halunnut jättää tämän käytön

arvioinnin ulkopuolelle. Muiden ympäristönsuojeluinstrumenttien yhteydessä voidaan suorittaa luontodirektiivin sääntöihin nähden rinnakkaisia ja niitä mielekkäällä tavalla täydentäviä arviointeja mahdollisten ympäristövaikutusten arvioinnin ja julkisen kuulemisen osalta.

- 53 Ensinnäkin pääasiassa kyseessä olevan päätöksen rinnastamisesta direktiivissä 2001/42 tarkoitettuun suunnitelmaan tai ohjelmaan on muistutettava, että direktiivin 2001/42 2 artiklan a alakohdasta ilmenee, että suunnitelmilla ja ohjelmilla tarkoitetaan suunnitelmia ja ohjelmia, jotka täyttävät kaksi kumulatiivista edellytystä, eli yhtäältä suunnitelmia ja ohjelmia, jotka kansallinen, alueellinen tai paikallinen viranomainen valmistelee ja/tai hyväksyy tai jotka viranomainen valmistelee kansanedustuslaitoksen tai hallituksen hyväksyttäväksi lainsäädäntömenettelyllä, ja toisaalta suunnitelmia ja ohjelmia, joita lait, asetukset tai hallinnolliset määräykset edellyttävät.
- 54 Unionin tuomioistuin on tulkinnut kyseistä säännöstä siten, että direktiivissä 2001/42 tarkoitettulla tavalla ”edellytettynä” on sitä sovellettaessa pidettävä suunnitelmia ja ohjelmia, joiden hyväksymistä on säännelty kansallisilla laeilla tai asetuksilla, joissa määritetään suunnitelmien ja ohjelmien hyväksymiseen toimivaltaiset viranomaiset sekä niiden laatimismenettely, ja niihin on siten sovellettava niiden ympäristövaikutusten arviointia direktiivissä säädetyin edellytyksin (tuomio 22.3.2012, Inter-Environnement Bruxelles ym., C-567/10, EU:C:2012:159, 31 kohta ja tuomio 7.6.2018, Thybaut ym., C-160/17, EU:C:2018:401, 43 kohta).
- 55 Nyt käsiteltävässä asiassa 14.4.2016 annettu päätös on alueellisen viranomaisen eli Brysselin pääkaupunkialueen hallituksen valmisteleva ja antama, ja sitä on edellytetty 1.3.2012 annetun asetuksen 44 §:ssä.
- 56 Toiseksi siitä, onko suunnitelmaa tai ohjelmaa edellyttävä ympäristöarviointi, on muistutettava, että direktiivin 2001/42 2 artiklan a alakohdassa säädettyjä vaatimuksia vastaavista suunnitelmista ja ohjelmista voidaan tehdä ympäristöarviointi, jos ne kuuluvat direktiivin 2001/42 3 artiklassa tarkoitettuihin suunnitelmiin ja ohjelmiin. Direktiivin 2001/42 3 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ympäristöarviointi on tehtävä 2–4 kohdassa tarkoitetuista suunnitelmista ja ohjelmista, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia.
- 57 Direktiivin 2001/42 3 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan ympäristöarviointi on tehtävä kaikista suunnitelmista ja ohjelmista, joita valmistellaan maa-, metsä- ja kalataloutta, energiaa, teollisuutta, liikennettä, jätehuoltoa, vesitaloutta, televiestintää, matkailua, kaavoitusta tai maankäyttöä varten ja joissa vahvistetaan puitteet direktiivin 2011/92 liitteissä I ja II lueteltujen tulevien hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille.
- 58 Tältä osin Brysselin pääkaupunkialueen hallitus, Tšekin hallitus ja komissio ovat ilmaisseet epäilyksensä siitä, voiko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen päätös, jolla jäsenvaltio osoittaa luontodirektiivin 4 artiklan mukaisesti erityisen suojelutoimien alueen ja määrittelee suojelutavoitteet ja tietyt ehkäisevät toimenpiteet, kuulua johonkin näistä sektoreista.
- 59 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 44 kohdassa, koska direktiivin 2001/42 3 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on määriteltävä, onko sellaisilla muilla kuin 2 kohdassa tarkoitetuilla suunnitelmilla ja ohjelmilla, joilla vahvistetaan puitteet tulevien muiden hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätökselle, todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, on määritettävä, vahvistetaanko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella toimella tällaiset puitteet.
- 60 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 69 kohdassa, velvollisuus suorittaa direktiivin 2001/42 3 artiklan 4 kohdassa säädetty ympäristöarviointi, samoin kuin kyseisen direktiivin 3 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu arviointi, riippuu siitä, vahvistetaanko kyseessä olevassa suunnitelmassa tai ohjelmassa puitteet hankkeiden myöhemmälle hyväksymiselle.

- 61 Tältä osin unionin tuomioistuin on todennut, että suunnitelmien ja ohjelmien käsite koskee kaikkia toimia, joilla määritellään säännöt ja menettelyt ja vahvistetaan siten sellaisen hankkeen tai hankkeiden, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, hyväksymistä ja toteuttamista koskevien kriteerien ja yksityiskohtaisten sääntöjen merkityksellinen kokonaisuus (tuomio 27.10.2016, *D'Oultremont ym.*, C-290/15, EU:C:2016:816, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 8.5.2019, *Verdi Ambiente e Società (VAS) – Aps Onlus ym.*, C-305/18, EU:C:2019:384, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 62 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että 14.4.2016 annetussa päätöksessä osoitetaan Natura 2000 -alue ja määrätään siinä määriteltyjen suojelutavoitteiden saavuttamiseksi ehkäiseviä toimenpiteitä sekä yleisiä ja erityisiä kieltoja. Tätä varten se ilmentää valintoja ja se kuuluu ympäristönsuojelutoimenpiteiden hierarkiaan, erityisesti toteutettavien käyttösuunnitelmien hierarkiaan.
- 63 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että alueen osoittamisella on oikeusvaikutuksia suunnitelmien toteuttamiselle ja tähän alueeseen vaikuttavan lupahakemuksen tarkastelulle sekä menettelyn kannalta että päätöksentekokriteerin kannalta. Kyseisen tuomioistuimen mukaan tällaisella osoittamisella määritellään siten niiden toimien puitteet, jotka ovat periaatteessa sallittuja tai kiellettyjä tai joihin kannustetaan, ja siten se liittyy suunnitelman ja ohjelman käsitteeseen.
- 64 7.6.2018 annetusta tuomiosta *Inter-Environnement Bruxelles ym.* (C-671/16, EU:C:2018:403, 55 kohta) ja 7.6.2018 annetusta tuomiosta *Thybaut ym.* (C-160/17, EU:C:2018:401, 55 kohta) ilmenee, että kriteerien ja yksityiskohtaisten sääntöjen merkityksellinen kokonaisuus on käsitteenä ymmärrettävä laadulliseksi.
- 65 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 91 kohdassa, erityisesti 14.4.2016 annetun päätöksen 15 § tosin sisältää joukon kieltoja. On kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävä varmistaa, koskevatko nämä kiellot vain hankkeita, jotka eivät ole luvanvaraisia.
- 66 Jos kyseinen tuomioistuin päätyy katsomaan, että asia on näin, 14.4.2016 annetun päätöksen kaltaisen päätöksen luonteella ja normatiivisilla ominaisuuksilla ei määritellä niitä puitteita, joissa muiden tulevien hankkeiden täytäntöönpano voitaisiin sallia.
- 67 Siten siltä osin kuin tällainen toimi ei täytä tämän tuomion 61–64 kohdassa esiin tuotuja edellytyksiä, se ei ole suunnitelma tai ohjelma, jonka vaikutuksista on tehtävä direktiivin 2001/42 3 artiklan 2 kohdassa ja 3 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ympäristöarviointi.
- 68 Tällainen päätelmä ei ole ristiriidassa 17.6.2010 annetussa tuomiossa *Terre wallonne ja Inter-Environnement Wallonie* (C-105/09 ja C-110/09, EU:C:2010:355) vahvistettujen päätelmien kanssa; unionin tuomioistuin on siinä katsonut, että nitraattidirektiivin 5 artiklan 1 kohdan perusteella vahvistettu toimintaohjelma on lähtökohtaisesti suunnitelma tai ohjelma, joka edellyttää direktiivin 2001/42 3 artiklan nojalla ympäristövaikutusten arviointia.
- 69 Kyseisen tuomion antamiseen johtaneissa olosuhteissa kokonaisanalyysistä ilmeni yhtäältä, että kyseisten toimintaohjelmien luonne erityisohjelmina tarkoitti, että niiden lähestymistavan on oltava kattava ja johdonmukainen ja niiden tulee ilmentää konkreettista ja yksityiskohtaista suunnittelua. Toisaalta kyseisten toimintaohjelmien sisällön osalta nitraattidirektiivin 5 artiklasta ilmenee, että toimintaohjelmiin sisältyi konkreettisia pakollisia toimenpiteitä (ks. vastaavasti tuomio 17.6.2010, *Terre wallonne ja Inter-Environnement Wallonie*, C-105/09 ja C-110/09, EU:C:2010:355, 47 ja 48 kohta).

- 70 On korostettava, että – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 76 ja 77 kohdassa – 14.4.2016 annetun päätöksen kaltainen toimi kuuluu yleisesti sitä edeltävien toimien hierarkiaan, joten ei ole pois suljettua, että sillä muutetaan suunnitelmaa tai ohjelmaa ja siten siitä on välttämättä tehtävä ympäristöarviointi.
- 71 Tältä osin unionin tuomioistuin on toistuvasti katsonut, että käsitteeseen ”suunnitelmat ja ohjelmat” kuuluvat niiden laatimisen lisäksi niiden muutokset, ja siten pyritään turvaamaan sellaisten määräysten ympäristöarviointi, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia (tuomio 8.5.2019, *Verdi Ambiente e Società (VAS) – Aps Onlus ym.*, C-305/18, EU:C:2019:384, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 72 Olisi kuitenkin estettävä se, että samasta suunnitelmasta tehdään useita, kyseisen direktiivin kaikki vaatimukset kattavia ympäristöarviointeja (ks. vastaavasti tuomio 10.9.2015, *Dimos Kropias Attikis*, C-473/14, EU:C:2015:582, 55 kohta).
- 73 Tätä varten ja edellyttäen, että niiden vaikutukset on aiemmin arvioitu, suunnitelmien ja ohjelmien käsitteen ulkopuolelle suljetaan toimi, joka kuuluu sellaisten toimien hierarkiaan, joiden itsensä ympäristövaikutukset on tutkittu ja joiden osalta voidaan perustellusti katsoa, että kyseisellä direktiivillä suojeltavat intressit on otettu tässä yhteydessä riittävällä tavalla huomioon (ks. vastaavasti tuomio 22.3.2012, *Inter-Environnement Bruxelles ym.*, C-567/10, EU:C:2012:159, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 74 Kaikkein edellä esitettyjen päätelmien perusteella esitettyihin kysymyksiin on vastattava, että direktiivin 2001/42 3 artiklan 2 ja 4 kohtaa on tulkittava siten, että ellei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtäviin kuuluvien tarkistusten perusteella muuta ilmene, pääasiassa kyseessä olevan kaltainen päätös, jolla jäsenvaltio osoittaa erityisten suojelutoimien alueen ja vahvistaa suojelutavoitteet sekä tietyt ehkäisevät toimenpiteet, ei kuulu suunnitelmiin ja ohjelmiin, joiden osalta ympäristövaikutusten arviointi on pakollinen.

Oikeudenkäyntikulut

- 75 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/42/EY 3 artiklan 2 ja 4 kohtaa on tulkittava siten, että ellei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtäviin kuuluvien tarkistusten perusteella muuta ilmene, pääasiassa kyseessä olevan kaltainen päätös, jolla jäsenvaltio osoittaa erityisten suojelutoimien alueen ja vahvistaa suojelutavoitteet sekä tietyt ehkäisevät toimenpiteet, ei kuulu suunnitelmiin ja ohjelmiin, joiden osalta ympäristövaikutusten arviointi on pakollinen.

Allekirjoitukset